raisio

Päivitetty 12/2019

Puheterapiaan lähettäminen

Puheterapian lähettämiskriteerit perustuvat VSSHP:n puheterapian alueellisiin toimintakäytäntöihin. Raisiossa lapset ja nuoret tulevat puheterapiaan terveydenhoitajan, varhaiskasvatuksen tai lääkärin lähetteellä. Aikuisasiakkaat tarvitsevat polikliinisesti joko lääkärin tai puheterapeutin lähetteen, Raision terveyskeskuksen vuodeosastolta suoralla yhteydenotolla. Puheterapeuttia voi tarvittaessa puhelimitse konsultoida lähetteen tekemisestä.

Maahanmuuttajataustaisia lapsia koskevat samat lähettämisperusteet, mutta suomen kielen ilmaisun ja ymmärtämisen vaikeuksissa lähettämisen edellytyksenä on, että lapsi on ollut suomenkielisessä päivähoidossa säännöllisesti 1,5-2 vuotta. On myös huomioitava vanhemman näkemys lapsen kotikielen hallinnasta: mikäli lapsen äidinkieli ei kehity tyypillisesti, ja äidinkielellä ilmenee tässä listassa mainittuja vaikeuksia, voidaan puheterapialähetteen tekemistä harkita.

Milloin lähetetään puheterapeutille?

Alle kouluikäiset:

1-2-vuotias
- lapsella selkeitä vuorovaikutuksen ongelmia (esim. vaikeutta kontaktissa, kommunikaation tarve ja huomion jakaminen heikkoa) → lähete kehitysneuvolaan
- alhaiset pisteet Esikko-kyselyssä **sekä** puheen ymmärtämisen **että** tuottamisen osa-alueilla: lapsi tulee kontaktiin, mutta ei tuota puhetta ja hänellä on vaikeuksia ymmärtää yksittäisiä sanoja

2-vuotias
- lapsella selkeitä vuorovaikutuksen ongelmia (esim. vaikeutta kontaktissa, kommunikaation tarve ja huomion jakaminen heikkoa) → lähete kehitysneuvolaan
- lapsi ei pysähdy kuuntelemaan puhetta tai leikkimään
- vaikeuksia ymmärtää yksinkertaista puhetta – ei noudata lyhyitä ohjeita, ei tunnista tuttuja esineitä nimeltä
- lapsella ei ole vakiintuneita/tunnistettavia sanoja (puhumaton lapsi voi olla neuvolan seurannassa korkeintaan 2,5-vuotiaaksi asti)
- alhaiset pisteet Esikko-kyselyssä puheen ymmärtämisen **ja/tai** tuottamisen osa-alueilla

3-vuotias
- puutteita vuorovaikutustaidoissa
- lapsella on vaikeuksia ymmärtää arkisia ohjeita
- lapsi tuottaa vain yksittäisiä sanoja ja/tai vain 1-2-sanaisia ilmaisuja
- suun alueella kömpelyyttä, sylkivuotoa, vaikeutta karkean ruoan käsittelyssä
- puhe on vanhemmillekin huomattavan epäselvää ja vaikeasti ymmärrettävää, esimerkiksi:
    - vähintään 3-tavuiset sanat typistyvät säännöllisesti
    - yleisimpien vokaalien tuotossa on pulmia
    - sanat muuntuvat tunnistamattomiksi
    - muutamat äännevirheet eivät haittaa, mikäli nämä eivät oleellisesti vaikuta puheen ymmärrettävyyteen

4-vuotias
- lapsi ei suoriudu vaaditulla tasolla 4-vuotistarkastuksessa tehtävän LENE-testin puheosiosta

- lapsella on vaikeutta ymmärtää ohjeita
- kielellinen ilmaisu / kertominen on ikätasoon nähden viiveistä (ilmaisu on niukkaa, puheessa on jatkuvia sanajärjestys- ja taivutusvirheitä)
- puhe on vieraalle vaikeasti ymmärrettävää tai äänteellinen kehitys ei vastaa ikätasoa:
    - /k/-äänne puuttuu
    - puuttuu enemmän kuin 3 konsonanttia
    - vokaalivirheitä
    - muutamat äännevirheet eivät haittaa, mikäli nämä eivät oleellisesti vaikuta puheen ymmärrettävyyteen

5-vuotias
- lapsi ei suoriudu vaaditulla tasolla laajennetussa 5-vuotistarkastuksessa puheseulasta (Lumiukko-testi)
- lapsella on vaikeutta ymmärtää moniosaisia ohjeita tai kielellisiä käsitteitä
- kielellinen ilmaisu on ikätasoon nähden viiveistä (kertominen niukkaa ja/tai epäloogista, sanavarasto suppea, sanajärjestys- ja taivutusvirheitä, epätarkat ilmaukset)
- sanojen löytämisen ongelmaa (ei muista esineiden nimiä, mutta tietää mitä niillä tehdään)
- puhe on vieraalle vaikeasti ymmärrettävää tai äänteellinen kehitys ei vastaa ikätasoa
    - /k/-äänne puuttuu
    - vähintään 2 muuta konsonanttia puuttuu (esim. /r/ ja /l/)
    - neuvolasta voi saada kotiohjeet yksittäisiin äännevirheisiin.

6-vuotias
- epäily kielellisen kehityksen viivästymisestä
- esikoulussa ilmenevät kielelliset vaikeudet, jotka vaikeuttavat oppimista. Esim. vaikeudet seuraavilla kielellisillä osa-alueilla:
    - moniosaisten ohjeiden mukaan toimiminen ja kysymysten ymmärtäminen
    - käsitteellisen kielen käyttäminen
    - jäsentyneen kertovan puheen käyttäminen
- lukemisen ja kirjoittamisen taitojen hidas kehittyminen
- yksittäiset äännevirheet, jotka häiritsevät lasta itseään

<u>Kouluikäiset:</u>
- oppimisvaikeudet, joiden taustalla epäillään kielellistä ongelmaa (koulupsykologin suosituksesta)
- kommunikointia haittaavat äänihäiriöt (lääkärin lähetteellä)
- vaikeat äännevirheet, jotka häiritsevät puheen ymmärrettävyyttä ja kommunikointia tai lasta itseään
- sujumaton puhe (änkytys, sokellus)

<u>Änkytys</u>
- änkyttävä lapsi lähetetään puheterapeutin tutkimuksiin, jos:
    - vähintään 2-vuotiaalla lapsella on usein toistuvia, pitkiä tavujen tai lyhyiden sanojen toistoja (ku-ku-ku-ku-kukka, tai-tai-tai-tai) ja/tai satunnaisia venytyksiä (jjjjjjjjuna) ja/tai lukkiutumisia (äänentuotto pysähtyy täysin)
    - änkytysoireet ovat jatkuneet yli 2-3 kuukautta
    - vanhemmat ovat hyvin huolissaan lapsen puheen sujumattomuudesta

<u>Äänentuoton poikkeavuus</u>
- käheä-ääninen, honottava tai muusta ääniongelmasta kärsivä lapsi lähetetään aluksi KNK-lääkärin tai mieluiten foniatrin tutkimukseen
- puheterapeutin arviointi foniatrin tai KNK-lääkärin tutkimuksen ja suosituksen perusteella